

המציפה

עתו שבועי

זכר עניני החיים, לספרות ולמרעים ולכל עניני היהודים.

יוצא ראור בכל ערב שבת

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים
לפי גודל השטח
ברכת מוט' חצי הכתר. בראש הליון
שנ' כתר. 10.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיר לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקומו הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
„HAMICPE“
ul. Sw. Sebatyana 32. Kraków.
(Oesterreich לארץ להיסיף)

מחיר החתימה על המצפה עם
ההוספה הספרותית החדשית
רבת המצפה:
באוסטריא-אונגריא:
לשנה 7 כתר. . . . .
לחצי שנה 3.50 . . . . .
לרבע 1.75 . . . . .
באשכנז:
לשנה 8. . . . . כתר. . . . .
ביתר הארצות:
לשנה 9 כתר. — 9.50 פראנק.
על המצפה בלי ההוספה הספרותית
אין לחתום.
אין הנחה מהמחיר.

Kraków, 8 Maja 1908.

גליון י"ט.

הראקא ז' אייר פ' אמור תרס"ח.

זכות לאומיות, אבל את רוחה לא יכול איש לנוול
מידה אף בכל השמדות והרדיפות. אז משלו בהכרח
באי כח התורה.

והיו ימים שהרוח הלאומי נבר בעולם, זה
היה בימים שבין מלכות בכפה למלכות בכפה
אחרת, אז שב גם בישראל הרוח הלאומי והשלטון
יצא מידי הכהנים לידי הדיוטים. כן היה למשל
בימי השופטים. אז התפוצצה מלכות מצרים הכללית
ואכדה לה ניר באויא המערבית ומלכות אשור ובבל
טרם יצאה מגדרה הטבעית, נהרות פרת והדקל.
אז התפתחו הלאומים השונים בסוריא וגם ישראל
בתוכה, והקימו להם שופטים הדיוטים מכל השבטים,
אבל לכהנים לא היו יד ושם בממשלה — מלבד
שני השופטים האהרונים, עלי ושמואל, שהגיעו
לגדולה בשם הדת בימים שדכאו הפלשתים את
ישראל והמיתו בהם את רוחם הלאומי ככה הזרוע
— עד שהמליכו עליהם ישראל מלכים. כאשר
התפשטה מלכות אשור ובבל בכפה והרוח הלאומי
חלק, היתה השפעת הכהנים חזקה על ישראל.
חזקה ויאשיהו מושלים כבר ברוח התורה ע"פ
הכהנים והנביאים, הנביאים האחרונים ירמיה ויחזקאל
הם בעצמם כהנים. בימי ממשלת פרס הכללית
עשה עזרא הכהן את התורה לקנין כללי של
כל העם והמשילה על כל חייהם עד שנעשו ישראל
לכנסיה דתית גמורה והשלטון היה מאז בידי
הכהנים אף בימי ממשלת היונים הכללית, עד
שכאשר נשברה זרוע הסורים וגברה הלאומות בעמים
ובישראל, במרם ככשום שוב הרומיים, המליכו

על הקהלות וגם לא הכינו עצמם לזה. סמן מובהק
על הבריחה מן השררה מצד באי-כח הדת בישראל
הוא העובדא ההיסטורית, שכבר מאות שנה לפני
הרכן בית שני יצאה האפוטרופוסות על התורה
מידי הכהנים, שהיתה בידם מעולם ועברה לידי
הכמסים הדיוטים (הזונות) והכהנים לא ערערו על
זה, אף שהיתה היכלת בידם למהות על גולת
זכותם, שנתנה להם התורה כפירוש. ומשחרב ביהמ"ק
אבדו הכהנים לצמיתות את זכותם כדת ובשלטון
ולא שבה להם עוד, אף שירעו לשמור את יחוסם
עד היום הזה. ולא נודע אף מקרה אחר בכל
דברי ימינו שתבעו הכהנים את זכותם זאת, שזכתה
להם התורה, להורות ולדין ולהיות אמצעים בין
המקום וישראל בכל עניני הדת. מזה נראה, שלא
היה בישראל אף זכר להוררה.

אבל מה היתה הסכה לחליפת השלטון כמה
פעמים ולעברתו מידי הדיוטים לידי הכהנים ולהפך?
הסכה היתה גורמים חיצונים. היו ימים, שהצמצמה
היהדות כפרינציפ הדתי והלאומות היהודית לא
נחשבה לכלום. זה היה בימים, ששלט הקום-
מופוליטסמוס בעולם, כגון בימי מלכות בכפה של
איוו אומה לוכדת את כל הישוב, בימי בבל, פרס,
יון, רומי והערבים. אז לא היה בעולם רגש לאומי,
כי הלוחצים התקפים דכאו בזרוע את כל הרגשת
עצמם של העמים השונים. בימים כאלה התבוללו
כל העמים ונשמעו באומה השלטה. רק האומה
הישראלית, בעלת כח חיים עצום, מצאה תחולה,
להסתר בצל התורה המיוחדת אשר לה, ותרה על

חנה דונקעלבלום
מאורשים
פאגנרוזע
רפאל מייסמער
ראדימנא

היררהיה ושלטון הדיוטים.

לאספת הקהלות בוויין.

מבט בוון כדברי ימינו יורנו, כי לא היה
מעולם הכרע בזקינו בדבר צורת הממשלה בישראל.
אמנם היו עתים רבות, שבאי-כח הדת משלו בשם
ה', כמו בתחלת ימי השופטים (כשה) זככונם (עלי,
שמואל) ובחב בית שני, שמשלו הכהנים, וכן
אחרי החרבן משלו החכמים במקום הכהנים וכך
נמשכה הנהגת היהדות בידי חכמי הדורות מידור
לדור. לכאורה הרי זו היררהיה גמורה, אבל לא,
ימשלת כהנים או רבנים קבועה ע"פ החוק לא
היתה בישראל. אין בכל התורה הכתובה והמסורה
שום חוק ורמז, שהשלטון הוא נחלת באי-כח הדת.
התורה מתירה כפירוש: „שום תשים עליך מלך-
ושואל, שערער בתחלה על ממשלת המלך, רק
על אופן הדרישה ערער, שאמרו ראשי העם להיות
„ככל הנהגים“, כלומר רק לשם חקוי מעשי זרים
דרשו מלך, אבל גם הוא הסכים בשם ה'. וגם
בימי הגולה, שלא היה מקום כלל לשלטון של חול,
לא סרכו באי-כח התורה אם לפעמים אנשים
דיוטים, שאינם בני תורה, לקחו את הנהגת איוו
קהלה או לפעמים אפילו הנהגת בני מלכות שלמה.
הרבנים לא השתדלו כלל מעולם לאחוז ברסן השלטון

האין זאת התחלת הנאולה או עקבתא דמשיחא, כמו
שאתם יהודים אופרים? הגע נא בעצמך מי ומי המה
הקרואיכי. שם פולנים אנשי שם גדולי היחס וגם אני
כאחד מהם. ומה דעתך עתה?"

„דעתי היא כמו שהיתה ולא זותי מהחלטתי
אף מלא השערה. היא אשר אמרתי לך זה כמה:
הגרול בו"ע את הקטן ממנו, הוא חוק מחקי הטבע,
שאין לשנירו ואין להרהר אחריו. וכל מה שנוסיף
אנחנו להקטין את עצמנו, להצטמק ולהתכוץ, להרביץ
ראש ולכוף גב, יוסיפו הם להתגרל, להתרומם ולהתמתח
ויהאמצו בכל יכלתם לבלענו ולהתענג בציד יצורים
קטנים; ורק אז נוכל לצפות לתקופה אחרת טובה,
אם אנחנו נכיר ונקיר את ערכנו ועצמותנו; אם
נזדקף, נרים ראש, נלך קוממות ונראה לכל, כי גם
אנחנו בני אדם הנו, אנשים בעלי צורה וקומה,
יצורים גדולים ונבחרים כמוהם, אשר לא ננקל הוא
לבלוע עצם כזה; אך לע"ע הנגע עודנו עומד בעינינו,
אין שנוי ואין תמורה. וראה יעצתיך: הכבד ושכ
כביהך, כי שם לא יכירך מקומך, התחרט כאחריהך.“

„הלא ידעתיך, כי הנך מתנבא רק רע.“
„לך לשלום. הנסיון המורה המומחה ילמדך
דעת ויביאך לידי הברה.“
עמוק ומרוד עומד אפרים — והוא פעליכר

שלמה, אחוה אמתי; הרעיון הסוציאלי הולך וכובש
את הלבבות, הוא המושל בכל המולך בכיפה. פרוד
העמים, מחלקת המפלגות הולכים ובלים, מחיצת
האמונה ההרם, חיץ הדת יפול, ולא נאמר עוד
„חברים כל ישראל“, זה הפהגם העתיק יומין מימי
חשך ואפלה, כ"א: חברים כל בני אדם. ואתה
בחמתך ובאמונתך התנגדת המיד להשקפותי, דחית
אותן בקש, כראיות של מה ככך, אשר לקמתם בעמק
רפאים, מהכיכל או משדה התלמוד, שצברו שמה
הנמושות עוד לפני אלפים בשנים; נמשכת אחר קסמו
של כלעם „הן עם לכדר ישכון ובנוים לא יתחשכו.“
ועתה הלא תראה ונוכחת, כי התקופה הזאת תור
הזהב הנה היא באה. ועל כרחך תורה, כי עין צעירה
תיטיב לראות למרחוק מעין זקנה.“

„עוד הפעם הויות ופנטסיות של הכל, אשר
שמעתי מפך מאה פעמים ואחת. מה אראה? ובמה
אוכל?"

„שמע אבי והשתומם! חדשות לא פללה. הנרף
צ.סקי עורך היום נשף חשק; ואל החשוב נשף חשק
פשוטו במשמעו, כ"א בלוטה — באלל — לכל
פרטיו ורקדוקיו, והנה זה כא חברי הפולני הנלהב B.
וקראני והזמיני להשתתף כנשף הזה. ומה תאמר
עכשו? האם לא תעיד כמו פיך, כי נתקימה נבואתי?"

פיליטון.

מרחו אל רחי.

הוא מהפרץ אל החרר כמתהולל. בהתרגשות
אי-נורמלית הוא מתהלך הנה והנה וכמעט התנועע
הרצפה מפסיעותיו הנסות והכבדות. ובכל פעם כעברו
לפני הראי הוא משליך כבטו אליו ומתקן בשערו,
ממשמש בעיניו, עושה שפמו, מחליק עניבתו וכלו
אומר ההפעקות ההתעוררות פנימית.

„מה לך אפרים, כי הנך נרגש כל כך?" שאלהו
אביו.

„ברוך משנה עתים, שהחינו והגיענו לאמן הזה!"
„חדשות אהך, כנראה, חדשות מענינות רבות
הערך, השמעני גם אני.“

„כן אבי חדשות מלכות; פירות חדשות, שבכרו
כזמן החדש, אשר הבשילה העת הנאורה.“

„כאר דבריך בני!"

„זה כמה מהתוכחים אנחנו בענין השאלות
הלאומיות העומרות על סדר היום. אנבי על פי
השקפותי הראיתוך לדעת, שעומדים אנחנו כבר על
אסקופת הקופה החדשה המקוה, הקופה של אחרות

הזאת באופן שלא פלל איש, הודות להתגברות ביהודים והתכופה ולנלוו דעת צוררנו כפירוש, שהם רוצים לנזול גם שארית זכויותינו (ההלכת ועד התקציב של הפרלמנט בדבר הגבלת מספר התלמידים היהודים) והעקר הודות לפעולותיהם הרבות של צירינו הלאומיים בפרלמנט, ששוו בזה הוד והדר על היהדות והראו לכל העולם את יתרון היהודים הלאומיים על המתבוללים — חזרו עתה פרנסי היהודים במערב אוסטריא לרעיון חוזה הסתדרות האוטונומיה היהודית ושכלולה ע"י יסוד אגודת הקהלות. וכי תהיה האגודה הזאת בנויה באמת על בסיס לאומי, מעידה העובדה, שהציונים נטלו חלק בראש באספת הקהלות והם נבחרו גם לוועד עורך התקנות. האגודה הזאת תשלים עתה את החסר לנו: היהדות תתבסס על היסוד הלאומי בזמן שהלאומיות גברה בעולם והיסוד הדתי אינו מספיק.

ענינים מדיניים

המבוכה באוסטריא. ריב הלשונות כביהם הולך ומתגבר, כשרם יתקן הפרלמנט תקנות קבועות בענין הלשונות בארץ ההיא רוצה כל עם להראות, כי הוא התקף ואינו מותר כלום מכותו. וכן הפקידים והשופטים האשכנזים דוחים כתבים משכיים במקומות שידם תקיפה ופקידים ושופטים משכיים דוחים כתבים אשכנזיים במקומות שידם על העליונה, והמקרים האלה, הסותרים כל חוק ועוברים על כל פקודות הממשלה, מתרבים בימים האחרונים ונורמים בעם ומכובד ותסרוקים בתוך הממשלה ובתוך הספלות, שההכר נוגע להן. וכן מתפתח המניסטר לעניני האשכנזים פרנץ פישקא, כי התרנו במעשי המשכיים ולבו נשבר בקרבו. בזה גדלה המבוכה יותר, אין חפץ לשום אשכנזי לקבל עליו עתה משרת מניסטר לעניני האשכנזים, שסכנת נפשות תלויה בה, וככ"ז מכרח היה הציר פראדע לקבלה בעל כרחו. — הפרלמנט עוסק בהצעה נחוצה להרכות את מספר חיל מגיני הארץ (לאנדוועהר). הכל מכרח לבא כמבוכה הזאת בתור הצעה נחוצה, למען לא ישמט הדבר הנחוי עד אין סוף. ובקרוב יהיה על הפרלמנט לדון על חוק הלשונות החדש, סלע המחלוקת באוסטריא זה כמה, ולחקים לתקנת הצבור באמת אין לעולם מקום בפרלמנט האוסטרי, ואף אם יבא שם איזה חוק סוציאלי להקנת הצבור יודע אח"כ, כי רק לצורך פוליטי נעשה החוק ואין בו שום תועלת ונס הוצאתו אל הפעל אי אפשרי הוא. בן היה בחוק הפירת התעלות סנהר לנדר ובחוק הכטחת המשרתים לעת וקנה ובחוק הסלאכות והמסחר,

בו ולשמור את עצמותם ויחודם. המחוקקים עשו זאת במחשבה תחלה ע"פ איזו מופתים, שראו בארצות המערב, כי היהודים כחרותם נוטים להתבוללות, אם אין להם מקצוע חדש להתגדר בו. ופרנסי הקהלות הגדולות וכיחוד בוויין וכביהם הבינו את הכונה הרעה ומלאו אחרית בודון, להחיש את ההתבוללות, כי הם רק בהתבוללות נמורה ראו ישועת ישראל. וע"פ תקנות הקהלות, שנשלחו מוויין לגליציא, תקנו גם הפרנסים בגליציא את תקנותיהם, בלי דעת את כונתן הרעה, שמטרתן היא ההתבוללות. כי התקנות האלה נטלו מידי הרבנים את כל יפוי-בחס, אבל לא נתנו גם לפרנסים אוטונומיה נמורה לאומית, שתוכל היהדות לסמוך עליה: או כסים דתי או כסים לאומי צריכה היהדות; בלי כל בסיס לא תוכל להתקיים. זהו סבת הסרמן האוכלה בנו מיום שקבלנו חוק שוויי הזכויות. היוררחה אין לנו, גם סבת הקלריקליסמוס לא נראתה בנו מעולם, על בן לא סחו הרבנים, כאשר נטלה מהם שורתם בקהלות, אין זה סדרך היהדות, שיחזיקו באי-כח הדת בעמדתם בחוק יד ושלא יחפצו למסרה להדיוטים בבוא זמנם ההיסטורי למשול. אבל ההדיוטים האלה מעלו מעל בעמם, שלא שמרו את העמדה הזאת שנמסרה להם, לא השתדלו להשאיר ליהדות איזה ניר, שלטון ביתי עכ"פ בידי עצמם לטובתם, אלא מכרו את עמם בעד איזו תקוה כהה, שבניהם ינאלו על ידי טמיעה, מחלו על זכותם ולא יסרו את שלטונם על בסיס לאומי והיהדות נשארה קרח מכאן וקרח מכאן. הסתדרות הקהלות נשארה בחצי הדרך, מיסדיה לא שקדו לחבר את הקהלות לאגודה אחת עכ"פ, למען תהיה היהדות הסתדרות שלמה כלפי חוץ וכלפי פנים, לתקן תקנות טובות, לשמור את זכות עמנו ולהורות את הממשלה בכל עניני היהדות, לכל תנזור עלינו בלי דעתנו נזרות, שלא נוכל לעמוד בהן. קהלות מפורדות ומפרדות כל אחת לעצמה לא תוכלנה לעשות כלום לטובת העם. את הדבר הפשוט הזה לא רצו מיסדי התקנות להבין, וגם כאשר נוסדה סוף סוף לפני עשר שנים אגודת הקהלות לא אבו הקהלות להתחבר אליה, כי רוח ההתבוללות אחז את כל הפרנסים והסבינו בה כל כך עד שכמעט נתקדשה ועויבתה נחשבה לחמא, כעויבת איזה מנהג קדוש. הרגש הרגישו בלבם, כי יסוד אגודת הקהלות הוא הצעד הראשון ללאומות ישראל ולזניחת שמת ההתבוללות, כמו שאמר עתה הר"ר שטראוכר באספה הלזו, אבל הלאומות נחשבה לעון.

אך הודות להתגברות האנטישמים בשנת

הכהנים עצמם את המלכים מקרבם. אבל זה לא היה רק לפי שעה. מיד כשגברה יד הרומיים והרוח הלאומי פסק שוב, הורה התורה לשול את המקום הראשון בישראל, אף אם לא ע"י הכהנים הלויים, אלא ע"י חכמי התורה, שנמרו את מקומם. ומאז לא היתה עוד שעת הכשר ליסוד שלטון של הדיוטים בישראל, כי ללאומות היהודים לא היה מקום, כי לא יכלו לשאת ראשם בכל הגליות השונות. ואף במקומות שמנו עליהם היהודים לעניני החיץ, פרנסים ומנהיגים מלבד הרבנים, היתה תמיד יד הרב על העליונה בענינים פנימיים.

הדבר הזה נשתנה בימי האמנציפציה. אז הסתדרו הקהלות מחדש והשלטון עבר מידי הרבנים אל ידי הפרנסים ההדיוטים. באוסטריא היה הדבר תלוי ועומד עד שנת 1890, שאז נעשתה הסתדרות הקהלות לחובה ומאז פנה הורה, פנה ויזה של הרבנות, אבל גם שלטון הפרנסים כאין נהשב. זהו מצב כלתי טבעי, כמו שראינו. אם עברה הממשלה בקהלות מידי הרבנים לידי הדיוטים, זאת אומרת, שהפרינציפ הלאומי נבר בישראל וכן היה צריך להיות באמת לפי המצב הפוליטי מחוץ. כי ע"פ חקי הקונסטיטוציה באוסטריא נתנה חרות נמורה לכל לאום ולאום, הממשלה המרכזית פשטה את רגלה וממשלה פדרטיבית נוסדה במקומה, השלטון נחלק למדינות ולעמים ובכל עת שממשלה בכפה נופלת מתחזק הרוח הלאומי בתוך העמים וכן היה אמנם באוסטריא. אם כן היה ע"פ החוק ההיסטורי גם על היהודים לשוב אל הפרינציפ הלאומי ובפועל אחרי שפסק כח התורה ולא היה לעם היהודי שום בסיס לעמוד עליו. דרישת קצת רבנים, למסור בידם את ההנהגה, היתה שלא בזמנה. ובכל זאת לא שב הרוח הלאומי, ורעמים וזועות מסורה, דם ואש ותמרות עשן, היו צריכים להרעיש את העולם היהודי עד שהתחיל הרוח הלאומי לפעם עכ"פ את קצת עמנו, למען לא יאבד בנוים בשאיפת הטמיעה, שנתפשטה בינתיים כקטב סרירי, מאין לעם היהודי שום יסוד לעמוד עליו, כי הרבנות באת-כח הדת, כשפלותה וכאפס כחה לא היה לאל ויהי להחזיק את צאן פרעיתה אחרי דגלה המחולל. ההכרזה, שהיהדות היא רק בנסיה דתית היתה לפי זה אנכרוניסמוס, דבר שלא בזמנו, כי כבר בא מועד השלטון הלאומי ההדיוטי. ושלטון הדת לסראית עין יכולה רק לקלקל, ואמנם קלקלה הרבה.

וזאת היתה באמת כונת המחוקקים באוסטריא, כסה שנתנו ליהודים זכות אזרחים בלי זכות לאום, הוציאתם מהנימו ולא נתנה להם אופן אחר להתגדר

דברים של מעם היוצאים מן הלב. "את יהודי לא אצא מחול" — השיבה לו בחן לשונה — "לא, לעולם לא!"

פני פעליקס חזרו סכעם ממיר ובושה גלויה ונוח היה לו לו פתחה הארמה את פיה ובלעה אותו בזה הרגע. אך כנבור משל ברוחו, הבליו על כעסו והתו; כי ישראל אעפ"י שחמא ישראל הוא, ואם גם תבונות נפשו השמחיות משתנות, מתהפכות כחמר פותה, פושטות צורה ולובשות צורה, אך בתהווסה של נפשו, רוח ישראל משתקע ובל הסופות והמערות הסתרגשות ובאות לא היונה אותו. כן קבל פעליקס יסודיו באהבה, כראוי ליהודי. בקידה עסוקה ובהשתחויה לפי הנסום, בצעדו שלשה צעדים לאחוריו, סחה פיו והלך לו. בקרן זווית אחת עמדה חבורה מאלה העלמים, אשר כבר עיפו סמחול והמה התלקמו שסה להגפוש ולהחליף כת. וגם הוא בא כתובם.

"וסה נשמע חבר?" — שאלהו רעו B. — "סדוע פניך רעים וזועפים? האם לא תנעם לך החברה או לא יענין אותך הנשף? בסדומני, כי לא ראיתך עוד יוצא במחול?"

"לא ראינו אינו ראינו", הפסיקו השני בהעויות אירוניות — אצל היהודים היו והיום רואים ואינם

על המחזה הנפלא, ולקויה כמו במנורים עין הרואה, אשר לא התרגלה עוד בכמו אלה. ולא יפלא איפא אם פליקס שלנו יצא סכליו, ולא ידע נפשו ובסמחאבן היה בכואו פנימה. ונעדר ההרגשה בלי רצון חפשי ורק ככפוי משר, זחל אל במא אחד וישב בגולם בלי רוח חיים. וכעוד אשר העלמים הובילו כבר כל אחד עלמה חבוקה בזרועותיו, יצאו במחול והתעננו על רוב נעם ועדן, ישב הוא עוד כאיש כהול ובעל מחשבות. אולם לאמ לאמ התעורר וקם מסקומו, ועיניו משוטטות בחלל האולם ומבקשות. הוא מבקש רקדנית. אמנם יושבות עוד עלסות ומחכות להתכבד ולהתבקש, אך כאלה לא בחר, ולא על כמותן הוא מהפלל. בחרן, ספנק הוא סעורו ואיננו לוקח מן הכא בידו. הוא סחזיר אחר חתיכה יפה הראויה להתכבד, וחבל כי איננו מוצא לפי מעסו. ובכן עומד הוא וממתין. והנה צעיר אחד, אשר כבר התיגע סרוב מחולו, הוביל את רקדניתו על סקומה והושיבה על כסא, כדה. ראה הוא את הסציאה ונפל עליה; ביראת הכבוד ובכבוד ראש התקרב אליה, עשה את הבפיפה ע"פ דין ונמוס, ועוד לפני משורת הדין, והיא יושבת בשויון נפש, העמידה פנים כלא יודעת וכלא שומעה, לא נעה ולא זעה. הוא התבופף עוד הפעם עד כי במעם נתפקקו חליותיו, גם סלסל במחק שפתים איזו

לפני הראי ומסדר את תלכשתו, הוא מוצא בכל פעם לעשות הקונים, הגהות והערות, ססתובב מתהפך ועדיין לא יצא ידי חובתו, עוד לבו נוקפו, פן יעבור חלילה במשהו על איזה סעיף מחקי ההלבשה הסודרנית, ואחר התאספות יתירה ויניעה רבה בלה את עבודתו הקשה, הכל ערוך ועשוי באופן רצוי המוב ביותר ומכף רגלו עד קדקרו אין בו מוס. התסרקת עלתה בידו היום למעם וליפי על אחת שבע. הצוארון כלו סקשה, לכן בלבן השלנ, ההסניך על הכונתו, החויה בדבוקה על בשרו, הפרק כסוצק על נפו. והוא סמיל, סודד את החדר בפסיעות ססהרות לארכו ולרחבו, מוציא את שעונו ומכניסו, פותחו וסוגרו בקצר רוח. הגיעה השעה. ציגרה בפיו, סמהו בידו האחת, ובסיתים בשניה, ועוד סכמ אחד חודר אל הראי. הוא הולך.

האולם בבית הגרף צ.סקי סקשם וסטהדר. סואר באור החשמל באור שבעה הימים הסשהפך על כל פנים. וריח נחוח מתסרוקי נשים שונים לסניגיהם סתמוג באויר ומתמוגג בכל החלל; נן עדן ממס. הערבוכיה של הלבשות הכלוסה של הגכירות והגכרים, העלמות והעלמים, רבות הנונים, עוררה התרגשות בלב הרואה. וברק כלי הוזהב, עדי היקר ואבני חן, אשר הבריכו סקרני אור החשמל, הוסיפו עוד קסם

שבנליציא לא התחילו כלל להנהיגו, כי אין בו שום צרך ותועלת. מעציב מאד המצב הפוליטי ואין תקווה חרפת אונגן. משפט פולוני — לנדיעל שנרון עתה כבי"ד של משבעים כבודפסט, חטט מעט כרפש הצבורי בממלכת המננטים, אשר מעבר להררי קרפט וגלה שוליה על פניה, ממלכת אונגן, שבכר נדונה ברותחין ע"י סופרים בחו"ל, כמו בירנזון, בכחינה הפוליטית, נדונה עתה ע"י שופטים מקרבה בכחינה החיים הצבוריים, והמשפט הראה, כי הרקבון אכל שם כל רגש כבוד וכל חפץ ישר. שם אפשר לכל רודף כבוד ושואף לבצע מעשיות לשים על פניו מסוה הפטריוטיסמוס המדיארי ולהניע למדרגה העליונה בממלכה, אם אך יש לו כשרון לרמות את הבריות ולמשוך את הצעקנים אחרייו. פולוני זה הוא סלובקו מלידה ובגד בעמו, כמו שעושים אחינו הנשחתים שם באויר המדיארי, ודבק במדיארים והיה לאחד מראשי המפלגה הדרושה פרוד מאוסטריא, אע"פ שאחיו הסלובקים צריכים להתחבר עם אחיהם המשכים והפולנים. וכה עשה את המפלגה, את הפרלמנט ואת מועצת העיר בודפסט לכלי שרה להתאות בצעו, למלא ביסו, ושום תועבה ומרמה לא היתה בזויה בעיניו להשתמש בה לצרך עצמו. כאשר נצרך לדעות היהודים לבחירתו חנף להם והתראה באוהבם וכאשר גלה ראש האזרחים כבודפסט את הועבותיו, הורה ביהודים שאם לא ישהדלו, כי יבטל ראש האזרחים את דבריו נגדו ישא מדברותיו בפרלמנט נגד היהודים והדברים יהיו חדים וקשים כל כך עד שיגרמו פגרומות באונגן כמו ברוסיא. ואז כבר היה פולוני מניסטר למשפטים, יועץ המלך, ואמנם בנכלים מפליאים פעלו יהודים על ראש האזרחים התולה לבטל כל דבריו, אבל לנדיעל גלה אותם שנית. והוא עמד עתה לדין על פנעו בכבוד חברו. אבל המשפט לא הציל מאומה אה כבוד המניסטר למשפטים הקודם, אלא ברר, כי כל האשמות, שהמילו עליו, באמת יסודן, ואחרי שאי אפשר שחבריו ראשי מפלגתו לא הכירו את מעשיו ומהותו ובכל זאת הביאוהו לפני המלך לעשותו למניסטר למשפטים, הרי חרפת פולוני חלה על כל המפלגה השלמת. ואין פלא אם השופטים עסלו שלא בדרכם לפני הרצם משפטם, לעשות שלום בין שני הצדדים, להציל עכ"פ מעט את כבוד הלאום, אע"פ שאת כבוד פולוני לא יכלו עוד להציל. השלום לא נעשה וחרצו על לענדיעל מאסר ג' חדשים.

מרחמות באזיא. מצב האנגלים במושבותיהם הגדולות באזיא קשה עתה. מלבד היהודים המתקוממים בגלוי ובסתור לפרוק עול זרים מעל צוארם ובכל יום נגלה קשר נגד שרי אנגליא, קמו גם האפננים במערב הודו, להלחם באנגלים המחזיקים עצמם כאדוני ארצם

ומשנחים עליהם. מחנה גדול של עשרים אלף איש עברו את גבול אפגניסטן והתנרו בחיל אנגליא, האנגלים הכים וגרשו. אבל אין כח האנגלים גדול בהודו אם יתחברו נגדם תושבי הארץ. והאפננים מקבצים נשק ומזוינים למלחמה גדולה, וכן הודים. — גם הקורדים שואפים למלחמה. הקורדים הם עם גדול השוכנים על שלשלת ההרים, שבין פרס וטורקיא. הם מהנפלים בגבול פרס ומחריבים ערים וכפרים. מכריתים יושביהם ומוליכים בשבי אלפי נשים ומפ. ובפרס מהומה גדולה. הארץ הקונסטיטוצית היא דלה מאד, אין בקפת הממשלה לשלם שבר הפקידים והצבא, על כן הם מורדים ואין כח ביד הממשלה להגן על הארץ מפני הקורדים הפראים. לולא הברית בין אנגליא ורוסיא היתה אחת מהנה יכולה לכבוש את פרס על נקלה. — גם בסודאן אשר בנגב מצרים קמו יושבי הארץ על האנגלים לפרוק עלם. כהן אחד עשה עצמו לכביא ומכרו מלחמה נגד הודים וקבץ תחתיו כהנים קנאים והרג את הנציב האנגלי. חיל מצרים הכוס והכניעו.

על המצפה.

למראית עין.

מה שהעיק זה עשרים שנה על לבותינו התבטא סוף סוף בגלוי. הקלוב היהודי הביא הצעה אל בית הנאמנים האוסטרי, לפזר את יהודי גליציא ובקובינה משמירת השבת הנוצרית, אחרי שהם שוכתים שבתם הם ואחרי שהחוק מיום מ"ו ינר 1895 פטר כבר את בעלי המלאכה היהודים משמירת שבת שנית ואין מן הישר להבדיל בין יהודים ליהודים ובמו שהיתה עולה לכופ את בעלי המלאכה לשבות שתי שבתות, כן עולה היא לכופ את הסוחרים לזה, הכפיה הזאת משחיתה את המסחר ומרבה הולכי במל ואכיונים. אי אפשר לקים חוק המהרם מעמד שלם של אנשים כנים וישרים או בופה אותם לעבור על דתם. לכן יש לשנות את החוק משנת 1895 ולגרום בו, שכל בעלי עסק השוכתים בשביעי ויש להם רק עזורים יהודים מותרים במלאכה ביום א' בלוי יותר מעשרים שנה היינו צריכים להתתין עד שימצאו היהודים באי-כח הגונים, בעל עוז ואוהבי עמם, לדבר בשמם את אשר יהנה רכס בסתר ואשר רק עתונים יהודים העיוו להביע עד כה. כל היהודים ידעו, כי על פי החקים, המשוים את כל האזרחים בזכותיהם בלי הבדל דת ולאום, פגול הוא חוק כזה, הכופה את היהודים לשבות שתי שבתות או לעבור על דתם ולא מצאו עוז בלכם לתבוע את זכותם ולצעוק על עוות הדין ועל הסתירה שבין חוק וחוק. רק בסתר השהדלו ב"כ היהודים

לפני י"ג שנים, לפזר עכ"פ את בעלי המלאכה מן הגזירה הרעה, כאלו רק המה סובלים ממנה ולא רכבות הסוחרים הקטנים הדלים. זוהי הפוליטיקה של התצאיות והפשרה, על חצי היהודים בקשו רחמים וחצים השני הפקירו. אמנם אחרי שהינהג החוק בפעל קשה היה לשנותו, בעה"מ עובדים בצנעה והסוחרים בגלוי וקשה היה להתיר פתאם ליהודים לפתוח את החנות. אבל במרס הונהג החוק היה נקל מאד לעורר את היהודים בכל עיר ועיר להפגין, לצעוק, לבקש רחמים, לשלוח דמוציות רבות ותחימות, להרעיש עולם, להראות בגלוי את אשר ירגיש הלב — או אין ספק, כי לא היו שנים ריקס, מיליון יהודים צועקים מכאב לב אי אפשר לדחותם. אבל מנהיגים לא היו, שירגישו בצער העם והעם לא ידע כלל את אשר נעשה. עתה קשה להעביר את הנזירה ואין ספק שלא תועיל ההצעה מאומה. אבל טובה היא גם למראית עין. זהו דבר גדול. ידעו עכ"פ, כי יש ליהודים לב רגש, כי יש מי יריב ריבם וכי עתה לא יהנו היהודים לנזור עליהם נזירה כזאת. למראית עין היתה גם החלטת האנטישמים בועד התקציב הפרלמנטי, לנדרר מספר התלמידים היהודים וכבר נשמעה צעקה גדולה ומרעושה מפיות כל היהודים. כי עתה יש ליהודים באי-כחם והם אוחזים ברכסן ההמוני היהודי ועל פיהם השמיעו כל צירי היהודים קול מחאה עזה ואחריהם אספות עם בכל הערים ואספות באי-כח הקהלות בוויין. גם זה היה רק למראית עין, אבל מה שעושים למראית עין ניבע מהכרה עמוקה שכלב וזה מביא בסוף לנדי מעשה. גם כל ההפגנות והצעקות והתקומות, שנעשו לפני ששים שנה בשביל קונסטיטוציא ולפני שנתים בשביל זכות בחירה כללית, לא היו רק למראית-עין ובסוף הביאו לידי מעשה. ציר קהלת קראקא בפרלמנט, אביר החסידים והסוציאליים ד"ר גרוס לועג להחלטת האנטישמים ולמחאות העם ולא הרגיש כל בושא לימר באספת הקהלות ובאספה עם בקראקא, כי החלטת לא היתה אלא למראית עין ואין לשים אליה לב וכי אין צורך לנו צודרים כלל ואלו ידעו, שאפשר בידם להרע לנו, לא היו מציעים ולא מחליטים. מה נאמר ומה נדבר להם הזה! הוא שכח, כי כבר אסרו בעלי למראית עין אלה את השחיטה בוויין ואת המדכלת; שכח, כי העלילו עלינו הצוררים האלה עלילה דם וכפו את המניסטר ואת העדים ואת השופטים לקים את העלילה ורוב הקתולים מאמינים ע"פ המשפט הזה, כי היהודים שהטו נערות בפולנא לצרך דתי. כל אלה היו לדעת המשחית הקראקאי למראית-עין. והוא מרחיק ללכת כאמונתו זו, הוא החליט באספת הקהלות בגלוי, כי אין בגליציא אנטישמים כלל. משפט שמרן ברישא,

נראים, כאשר שמעתי מספרים, ואולי גם חברנו פליקס באחד מהם".
 וצחוק פרץ מפי כלם בהכימם ישר בפני פליקס; גם הוא צחק עמהם.
 "ואנכי היוו ע"ד" — הביע השלישי — "כי באמת לא הרים עוד יד ורגל, אך לא באשמתו הוא, חלילה, לא סחמת התדללותו ורק באשמת העלמה ב...קי. על צוארה הקולר תלוי".
 "ומה היה? ספר נא פליקס" — הוסיף B — "והננו לריב ריבך, כי חפצתי צדקך".
 הדברים האלה, אשר יצאו מפי רעו בערמה מסתרת ובהטימות מלאכותית, אסצו מעט את רוחו החלש, התעורר והזדקף וספר את הדברים כהויהם.
 "ועתה שפטו נא אחם ביני ובינה; שתיים רעות עשתה, חטא חטאה נגד הנמוס ודרך הארץ, אחר שדין קבוע הוא בהלכות מחול, כי כל הפושט יד נותנים. ואסור לרקרנית להשיב פני הרקדן הבא לבקשה, ואת ועוד אחרת, כי הלבינה פני ברבים, לבנות אותי שם לגנאי "יהודי" והיא לא תכירני בשם הזה, לא התיצבתי לפניו בתור יהודי. האין זה עון פלילי?"
 "צר לי עליך חבר, אניד לך, מרגיש אני את

צערך ואת עלבונך; ככל זאת, סלח אם אומר, כי הטיבה לעשות בעלמה משבלת".
 "הטיבה? משבלת? מלמל מלים מקומעות בקול משונה.
 "כן חבר! שמע ואפרש לך: האפשר, שהשם "יהודי" בנוי לגנאי הוא בעיניך? הבאמת אינך יהודי?"
 "אך הלא היא איננה יודעת זאת; כי בסה ואיך הכירה בי את יהדותי?"
 הלא כמוני ביתר הצעירים הפולנים תאר אחד לנו, חלבשתי בתלכשתכם, לשוני כלשונכם, שפה אחת לכלנו, ומי זה יאמר עלי כי יהודי אנכי, והיא אך לגנות אותי נתכונה, להלכין פני פריבים".
 "מועה אתה מעות גדולה רע, כחשכך, כי תוכל להתחפש באופן כזה לכל יכירך הדואה, שיהודי אתה; את הלכשהכס יכולים אתם יהודים, להחליף, לשונכם להמיר, שכמכם לשנות, להתבולל, להטמע, לחקות בדיוק מעשי אחרים, כל זאת בידכם הוא, אולם לשנות חזות הפנים, תאר הפרצוף, סכנה החמס, תנועות האברים, הוא דבר שאי אפשר; הרשמים האלה בוכשים ונראים וכל רואיכם יכירכם. ובכן נדרר ונכון הוא, כי בסקירה הראשונה הכירה כך את היהודי, ואם כן האם לעון יחשב לה אם בנתה אותך

בשמך האמתי הטבעי? או האם בואת חלפה חוק והרעה לעשות בסרבה לבקשתך? לא, בואת הגדילה לעשות ועל פני כל הקרואים הכבד ותהלל. כי אנחנו הפולנים האמהים שומרים את נזענו מכל משמר, מקפידים אנו על מהרת אמונתנו ושפתנו, יקרה לנו פולניותנו עם כל סגולותיה הרוחניות; השם פולני הוא נאותנו, בו נדגול, לא כמוכס יהודים קלי הדעת, נמהרי לב, אשר כלבוש החליפו את יהודתכם, ההתבוללות באחרים היא חכמתכם וכינתכם והיא התקדמותכם בעת הנאורה, בעד הנאה כל שהיא מקריבים אתם את נשמותיכם ונפשותיכם. והשם יהודי הוא לכם לחרפה".
 "הקץ לדברי רוח" — הפסיקו אחד — האם להתוכח ע"ד היהודים באנו הלום והעלמות יושבות ומשעממות?"
 פליקס ראה, שצד לו פה המקום, הרגיש כי הקרקע מתנועע פה תחתיו ולא יחזיק מעמד, בגנב נחבא לברוח סתוך האולם ויצא בלב קרוע ומורתח והתהלך ברחוב הגה והלום.
 פגע בו אחד סחבריו — איייהודי.
 "לאן פליקס?"
 "אני הולך.. פשוט אני מטיל. ואתה?"
 "במך כמוני. ומי יוכל לשבת בבית בלוי כהיר כזה.

הנהגת האגודה, אלא ע"י בחירה, למען לא יהיו עורכי החוק כ"כ הקהלות הגדולות לבדן. הציר א' ש מ נ ד העיר: באה העת, שהיהודים ככל איסמריא יאספאו, להועץ על שאלות יהודיות. חובת האגודה היא להאיר נתיב ככל השאלות הנוגעות ליהודים. אם בתקציב הממלכה נקצב לעניני היהודים רק הסכום המגנך של י"ב אלפי נהר, סנת הדבר היא, שאין היהודים הובעים זכותם במרץ. עלינו יהיה לדרוש הכרת שפת יהודית בתור שפה שלמת בספירת העם וברשימות הסמטיסמיות. הדרוש הזכיר את כל צרכי כלל היהודים, שעל הנהגת האגודה יהיה למפל כהה. בסוף דרש, ששם האגודה יהיה "אגודת הקהלות היהודיות" ולא "הישראליות".

הציר ד"ר שטראוכר אמר בתוך דבריו: המפלגה היהודית הלאומית אינה עמלה להביא ברכה על כל האנושות, נטרתה היא רק לנצור את עניני היהודים הצודקים. ואחרי שהאגודה נוסדה להכלית זאת הרי בהכרח תהיה ברבות הימים יהודית לאומית. הרי גם לדברי אחרים שאינם ממפלגתי באה עת התחיה לחיי היהודים. בסף דבריו קרא: נלחם בתור עם אחר של אחים נגד הסכנות הגדולות, להראות כי ישנם אנשים הנוטלים על עצמם להקל צרת היהודים בימים הרעים האלה.

הציוני ד"ר רייך אמר: האגודה צריכה להיות לא רק מכריעה כלפי חוץ, אלא גם מחנכה בפנים. היא העמוד על השדרות החכות של העב.

ד"ר לוי — ברין דרש, שיכל המפלגה והנמיות יהיו כ"כ כהועד וכן גם לרבנים, כי דוקא הענינים הפנימיים ביהדות צריכים להנהגה מכרעת של מימחים.

הצעת ד"ר זוננשיין התקבלה ונבחרו אד הועד לעריכת החוק כוויין: ד"ר שמרן, ר"ר ג' כהן, מרמורק והרב הראשי ד"ר גירדן; מאוסמריא התחתונה: ר' אבליס; מכוכובינה: ד"ר שטראוכר וד"ר בירד; מכיהם: ד"ר דונככר, ד"ר קראו וד"ר שניצ; מטורביא ד"ר פיאלא וד"ר הילף; משלזיא ד"ר זוננשיין; מטריעסם ריחמי; מיתר מדינת אוסמריא: ב' בילר — גראין; מגליציא: שמואל פ. הורוויץ, ד"ר שאף — לביב, ד"ר מילס וד"ר לנדא — קראקא, ד"ר ברודא, ד"ר גבל ושטנד מהקהלות הקטנות, ד"ר רינגלהיים — מירנוב, דויך — סמניסלב. ועל פי דרישת ד"ר מילס, ראש קהלת קראקא, יצרפו ראשי הקהלות לבוב וקראקא אל הועד עוד שני באי-כח החסידים.

כיום השני נועצו ע"ד מחאה נגד החלטת ועד התקציב של מועצת הממלכה, לדרוש מהממשלה, להגביל מספר התלמידים היהודים בכה"ס התיכונים והגבוהים. ד"ר ציפזר אמר: המחאה לא השיב את צורנינו מדרכם אם לא נעשה גם מעשה. על עשירי היהודים לזכור כהלואות לא רק את משכרתם, כי אם גם את טובת עמם. הציוני היקל — ברין אמר: על אגודת הקהלות לפעול, שכלל הקהלות יאספו אספות מחאה. האשכנזים הברבליים, העושים כמחשך מעשיהם, גרועים מן האנטישמים הגלויים.

ד"ר אדלף גרוס — קראקא אמר: האנטישמים אינם דעים כל כך כמו שרגילים להאר אותם, אין לתת כל ערך להחלטת הועד הפרלמנטרי, אלו ידעו האנטישמים, כי הפרלמנט יקבל את החלטתו לא היה מקליט כלל. בגליציא אין כל אנטישמיות רק בין נערי הרחוב. העקר הוא להנהיג זכות בחירות כלליות כקהלות. גם התפאר, כי מחאת צירי היהודים נגד ההחלטה האנטישמית יצאה אל הפעל על ידו והקלוב היהודי מתפאר בשוא.

ד"ר שטראוכר ענה כסיל כאולתו. החלטת הועד הפרלמנטרי אינה הפנתה כלבד, המפלגות בפרלמנט עושות כל מה שאפשר לקפח זכויות היהודים. ע"ד המחאה הכמיח שטראוכר, כי יצאה אל הפעל ע"י הקלוב היהודי, המחאה נתקבלה. מזכיר האגודה קד א ו ז נתן דין וחשבון ספעולותיה ער בה: עזרה קהלות קטנות. בדבר אסור-השחיטה השתדלה אצל הממשלה לבטלו, השתדלה כדבר מס, שהומל על קהלות ומסורות, שפמה בין קהלות ופקיריהן, יהושע שפירא.

זה י"ח שנה מהקים החוק וראינו, שאינו מספיק לצרכי היהודים. ליהודים חסר קשר פנימי לקשרם יחד. בזה אשם לחץ היהודים וחפץ הממשלות, שנקל להן לרכאם בהיותם מפורדים לחלקים קטנים בלי כל קשר ביניהם בעבדים חסרי רצון ויכלת, מאשר בהתחברם יחד, וכן חסרים לנו הרכה דברים נחוצים, שאינם יכולים להעשות רק בחבור הכחות. וחקי שווי-הזכויות נשאר בהלכה ואין מורין בן עד שהגענו לירי כך, שועד התקציב של הפרלמנט יכול להחליט, להגביל את מספר התלמידים היהודים בכתי הספר כמנהג רוסיא. והממשלה מכריעה לרוב בעניני היהודים בלי שאול את פיגו, מאין לה אל מי לפנות. לכן צריכים אנו לברוא מיסד, שיהיה בא-כח כל היהודים כעין סינודה מאושר מאת הממשלה ובידו יהיה להציע ולקבול לפניו בכל עניני היהודים. האספה תחליט את ההחלטות האלה:

א) אספת צירי הקהלות מביעה את הנחיצות לשכלל חקי הקהלות, למנוע בזה נזק רב ממוסדותיהם החשובים של היהודים. ב) להכלית זו יתמנה ועד בן י"ז חכר, לערוך חוק ע"פ היסודות האלה: המררנה התחתונה של ההסתדרות היא הקהלה. הקהלות התחתונה לאגודות, אחת או שתיים ככל מדינה ובראש כלן העמוד, מועצת היהודים העליונה" כוויין, שהצטרף מצירי האגודות. הנהגת כל אגודה תהיה יועצת שלטון כל מדינה בעניני היהודים ומועצת היהודים העליונה תהיה יועצת המניסטריום לעניני הדתות. בעניני דת לא תהערב האגודה. הוצאות ההסתדרות תהן כל קהלה לפי מכסת הכנסותיה. ג) הועד העורך את החוק יקהיל כשנה הזאת אספת כל הקהלות, להציע לפניו את החוק, להכריע בו, גם להציע במה להשיג אשר התקנות ע"י חקי הממלכה.

הציר ד"ר רייך דרש, שיהיו ליהודי גליציא באי-כחם ביער כפי מספרם הרב. הרב הוויני ד"ר פובסוונג דרש, שיהיה לרבנים בא כחם כועד. ד"ר מ' ברודא דבר בתור כ"כ כמה קהלות בגליציא ובשם הציונים שם, שהוא נשיאם: אנו הציונים נעבוד עמכם בשמחה וכמוכנס נחפוץ להסיר כל דבר המבדיל ביננו ולמצוא כמים כללי להסכסה ולעבודת. אף שאנו טבינים את חובות האגודה כאופן אחר, לא נרוש דרישות אי אפשריות. נקודה-הבכד של ההסתדרות צריכה לעמוד על הקהלות הקטנות ולא למסור את האפוסטרופוסות עליהן לקהלות הגדולות. הרי למשל אופן לטור הדת בערים הגדולות אינו מהאים כלל לצורך החנוך היהודי. וכן הסמינר למורים כלבוב לא נוסד מטעם יהודים, כי אם מטעם מתנגדי היהודים. אם יוסר הסמינר לא יהיה זה בכרי להקן את חנוך הדת בגליציא, אלא להקים שפן לעם היהודי הקם לתחיה. הועד לעריכת החוק אל נא יתמנה ע"י

ושהו, מלאו כרסם על חשבוננו. והוא נהנה באותה שעה הנאה כפולה, הנאת הגוף פשוטה, כי אכל ושתה כמוב לב מרוב כל, והנאת הנפש, כי ראה את עצמו בתור האדם העליון, פולנים אמתיים מכבשים קרבתו, הוא המשפיע והם המושפעים. כרך הקלפים נפתח והמשחק התחיל ונשתרבב. באן מצא נבירנו מקום להתנדר, להראות את כחו וידיעתו הרחבה. ההצלחה האירה לו פנים, נצחון אחר נצחון. זכיה אחר זכיה, וכל מה שהוסיפו מתנגדיו להשתמש בהחבולות לנצחו — כי עינם היתה צרה בארנקו המלא — בן הוסיף הוא להשפילם ולהכניעם.

"שד שחת" — קרא האחד בשצף קצף — "אין עצה ואין החבולה נגד היהודי". "כי לכך נוצר" — אמר השני בלעג מר — "להוריק כיסם של אחרים". "בן דרכי כל היהודים הארוורים", — הוסיף השלישי.

"יהודי הוא יהודי, דם-כלכל! לעזאזל!" המו כלם פה אחר בהשליבים את הקלפים בחמה שפוכה... והלכו. ופליקסנו? יושב כראש קפוא על מקומו. יושב ותוהה... פשמישל.

משפט ריטר, "קולקא רולניצא", ננכת הנערוה, הרחקת יהודים מכל משרה וכו', הכל למראית עין בעיני הר"ר גרוס, יען — הוא בא-כח היהודים רק למראית-עין.

אגודת הקהלות באוסמריא.

יום גדול כעל ערך היסטורי היה יום א' בשבוע שעבר, שההאספו בו קינן איש, באי-כח השעים קהלות בעיר הממלכה, ליסד אגודת הקהלות מאשרת מטעם החקים, לחזק בזה את האוטונומיה היהודית, לחבר את כל הקמ"ו הקהלות באוסמריא לכח לאומי חזק, אשר יוכל להגין בעד כל עניני היהודים נגד הממשלה ונגד הלאומים האחרים וגם להקן את הקלקולים בפנים בהקנות מינות. ראוי היה הדבר הזה להעשות מיד, כאשר נוסדו ההסתדרות הקהלות בשנת 1867 או ע"פ בזמן שנערכו חקי הקהלות החדשים בשנת 1890. הרבה אברנו בהתרשלות הזאת, אבל טוב שנעשה כאחור זמן מלא כלום. וכן יהקנו פרנסינו עתה מה שעותו הקורמים להם. כי הוסד האגודה כאמת על כמים לאומי כפי הצרך האמתי, וזאת ראינו באספה, שבאי-כח הציונים היו ראשי הסדכרים והמעורים והם ישהתפי גם בעריכת התקנות של האגודה. שמונים קהלות שלחו הסכמתן למעשי האספה. השתהפו גם כל חכרי הקלוב היהודי וצירים יהודים אחרים בפרלמנט וראשי הציונים כוויין ובלבוב.

היושב כראש, הר"ר א' שמרן, נשיא קהלת וויין, פתח את האספה בהזכירו, שכבר בשנת 1890 שאז נוסדו חקי הקהלות והממשלה אשרתה אוטונומיה שלהן, עלתה כמחשבה ליסד אגודת הקהלות, להיות באה-כח היהודים כלפי חוץ וכלפי פנים כדכרים, שאין קהלה יחידה יכולה לפעול בהם באופן מועיל. אבל הקהלות לא הבינו ערך האחדות בעת ההיא והוא מקוה, שעתה יביא הדבר להוצאות טובות. הר"ר זוננשיין הרציא על ענין המוכר ובאר את סדר התפתחות הקהלות בצורתן של עכשו. בשנת 1817 יצאה פקודה מאת הקיסר פרנץ לסדר חקים, אשר על פיהם תתנהג הממשלה עם היהודים ככל הממלכה. אבל לא נעשה הרבה. בשנת 1867 יצא החוק, כי כל כנסיה דתית הכלכל בעצמה את עניניה. אבל ההסתדרות הפנימית לא נעשתה כקהלות עד שנת 1890 ע"י החוק מיום 21 מרץ. מתוך היהודים דרשו אן, למסור את הנהגת הקהלות בידי הרבנים ושלא ימשול בקהלה מי שאינו נאמן לכל חקי התורה, אבל הממשלה לא פנתה לזה ודרשה רק, שכל קהלה תעשה לה תקנות כטוב בעיניה, הועד הממונה על החוק הזה כבית האדונים של מועצת הממלכה רצה לבונן ליהודים ההסתדרות כללית אחת שלמה, אבל לא עלתה בידו.

ועתה טובים השנים, נתהלך יחד. הם הולכים, מפשפטים ומשוחחים ארוכות וקצרות. ובמחו של פליקס מנקר העצב בלי הפסק. היהוש הזה כחרטומו החד כמעט מפוצץ את ראשו ורק כהתאמצות יתירה עלה בידו להעמיד פנים רגילים, לבל הגלה עגמת נפשו העצורה בקרבו.

"וגם מיול יותר מדי אך למותר הוא" — אמר החבר — "הבה נסורה נא לביה-הקפה, שם נסעד לב ונחליף כח".

ההצעה הזאת הפיקה רצון גם מפליקס, בדבר בעתו. כבר הוא כעל נסיון חכם בענין הזה, שאם העצב קשה יין מפיונו. ובכית הקפה חיים סואנים ורועשים, הבל עלו ושמה וגם מצב נפשו של פליקס גשתנה לטובה. שם מצא את עצמו עוד הפעם במחיצתו בתוך ד' אמותיו של איראלו. צעירים פולנים יהמיו ישתקסקו. אויר פולני נושב כחלל וברגע קמן שבח את כל הנעשה. התלקמו אליו כחורים אחרים מרעיו, אשר ידעוהו כבר לנדיב וטוב לב, הפותח יד ומשביע ומרוה במרה גרושה. הושיבוהו ראש אל שלחן אחר והם סכיבו. ורוחו התרוסס מעלה מעלה והנה הוא בעולם האצילות, בעולם שכלו טוב, עולם פולני אמתי, עולם עליון. כשמחתו פתח את ארנקו, להויל כסף ביד רחבה והם פתחו לועם הרחב והמתוח, אבלו

מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה...

למה ולמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה...

III

והטעמים מלחמה — ואיך ללמוד מטעמים מלחמה

למה ולמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה...

מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה...

מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה... מטעמים מלחמה...

לענינו מלחמה קולטורה, העלולה לחדש עלינו את המהפכות ההיסטוריות, שגם זכרן יסמר שערות בשרנו. או נבין את ההודעות, שהקים בקנגרם הציני הובח כעניני הקולטורה, או נבין גם מדוע דחה הקנגרם את הצעות ועד הקולטורה, שהוצעו ע"פ חפץ הצעירים, מיסדי ה"פרקציה" בתוך הקונגרס. ההצעות כשהן לעצמן הלא הן הצעות מועילות וגם נחיצות. יסוד מוסד הוצאת ספרים כחכמת היהדות הלא הוא לצורך התנועה הציונית, ופי לא יורה, כי הרשות לנו לדרוש מיד הקונגרס לתמכו ולסעדו? וההצעה הזאת — גרדתה. יסוד אוניוורסיטה יהודית בירושלם, משאה לב כל טובי עמנו, העלול לעשות את ירושלם עיר מחסנו וסגולתנו למרכז כל היהדות ובשנרצה נוכל לומר: לקים יעוד הנביא "מציון תצא תורה", — גם זה נדחה, לא אמנם בהחלט, אבל בפעל נשמט הדבר עד בלי קץ. ואף המיכת הלשכה הסמאטיסטית, מוסד רב הערך, אחד מהמעשים היותר נכבדים של הקנגרם הזה, דבר שבלי ספק יהיה יסוד למעשים כבירים רבי העלילה בקרב עמנו, אף ההצעה הזאת נדחתה: הועד העוסק בעבודת הסמאטיסטיקה יהיה אנוס לעבור, אם בכלל יעבור ויעשה חובתו — חנם. ועבודת חנם יודעים אנחנו מה תארה...

וכל זאת למה? יען היו ההצעות הקולטוריות האלה חפץ הצעירים". ומעשי הצעירים האלה כבר נרמו להרחיק מהם את לבות רוב צירי הקנגרם ואת לבות כל העם, אף שהמה עומדים וצוחים, כי רק את מוכת ישראל והציוניות המה דורשים, אף שבאמת הרבה עלינו להודות להם על פעולותיהם בהרחבת ספרותנו ובהפצת הרעיון הלאומי. ישראל אע"פ שאינם נביאים — בעלי נסיון הם, מזלם יחזה, כי רעה נשקפת להם מהכתה החדשה הזאת. ואמנם לא נביאים צריכים אנו להיות למען נראה את תוצאות "שאיפותיהם" של הצעירים" האלה. הרעה כבר נפתחה: הכעס והרגז, שהסכו בישיבות הקונגרס במעשיהם הורים ועוד יותר בישיבות בית הועד שלהם לפני הקנגרם, דרישת חצים לחלל את השבת בפרהסייה במקלהם, למען הורות הלכה להלמידים, כי אין שבת ל"ישראל הצעיר", דחית שפת עבר, שפתנו הלאומית, מעל שלחן ועד מפני שפת רוסיה ושפת זרנון, המחיה הדברים הקשים נגד החרדים והרבנים ובכלל המשמטה והננווד הגלוי, שהראו נגד הרח, העלילות הנוראות, שככה העלילו שונאי ציון בעתונם מפרסמים על כל התנועה הציונית כגלל קלי הרעת ההם (כי קשר קשרו הציונים עם המשלחת נגד היהדות), — כל אלה דים להראותנו, כי שואה חדשה נגד פנינו מצד זה, המסוכן לא רק להציוניות, כ"א גם להיהדות בכללה. מחזה מבהיל היתה לנו כנסית הצעירים. בה ראינו דמות

הוא תיק הנשמה, כמו נבל מלא יין וחמת מלא מים. ומכונה גם העב בצורתה הנפוחה כחמת נבל⁽⁴⁾.

כעבור דמות צורתו החיונה נקרא גם בלי הזמר הזה בשם נבל, שחלף ובה ע"י הפעניקים גם אל היונים בשם Naba ואל הרומים בשם Neblum, ובל"א הוא Harfe.

לפי מסורת היונים היו הפעניקים, היינו הצירונים, שהמציאו את בלי הזמר הזה. הצירונים היו מפורסמים ביודעי נגן.

על הנבל היו עשרה נימין או מיתרים (זאיטען) ונקרא משין "נבל עשור" או שנים עשר נימין לדעת יוסיפוס.

המזמרים על הנבל נקראים, "פורמים על פי נבל" (עמים ו' ה').

ב. קנור.

חלוקי דעות והשערות בקרב כלשנים וחוקרי קדמוניות ע"ד תבנית הכלי-זמר ושמושם במקרא טוביחים, כי אי אפשר לנו לעמוד על הדבר בכרור נמור, והבלים האלה מתודעים לנו רק בשמותיהם לפי חומר העץ שנעשו ממנו, ושמושם נביר רק ככלל לפי שלש מחלקותיהם, אם נחשבים לכלי-נימין או כלי הרועה או כלי הבאה, לפי ענין הכתובים, שהם נזכרים בהם.

בבחנית השם כנור מצאו כלשנים את השם הזה בלשונות סורית וערבית ופרסית בהוראה על מין עץ הנקרא אצלנו Lotos, הוא עץ חזק וקשה אשר לא ירקב, וממנו נעשה הכנור ונקרא על שמו, כמו שנקרא בלשון יונית כלי-חליל (Flöte) בשם Lotos, בשביל שנעשה מחמרו. הכנור נחשב לכלי נימין, כי הוכה ביד⁽⁵⁾, והיה כעין Zither אצלנו. במספר הנימין או המיתרים שלו השערור שונות, לדעת יוסיפוס היו עשרה, אכן מין כנור בשמונה נימין נזכר ביהוד⁽⁶⁾.

כימי הנביא ישעיהו השתמשו בכנור לככי ולמספר⁽⁷⁾ ובמובן בזה מסרו

(4) ככתוב (איוב ל"ח) "ונבלי שמים מי ושכיב".

(5) כמ"ש (ש"א מ"ו) "ולקה דוד את הכנור ונגן בירו".

(6) בכנורות על השמינית לנצה" (דה"א מ"ו).

(7) "אבכה... אריוך דמעתי... מעי לסואב ככנור יהמו" (ישעיה מ"ז). אכן בימי

ירמיהו היו החלילים למספר, עיב אמר הנביא באותו הענין "לבי למואב כהלילים יהמו" (ירמיה מ"ה ל"ח) וכן בימי המשנה היו החלילים משמשים לבני ולמספר על מת, כראייתא במשנה (כתובות), שכל איש מישראל היב להתאבל על אשתו בשני החלילים.

התחילה ליכר ארחיב יהודי. בענין הזה פנתה הנהגת האגודה אל אפוסטופים יורשי הרצל, למסור את הסתנות השונות, שקבל הרצל במסעיו, אל המוזאום היהודי בוויין, למען ותקמו לעד. הם ענו, כי כל בלי הרצל ישמורים בבית הועד הפעל בקלן ובשעת הכשר יזבאו בלם אל המוזאום היהודי כירושלם.

הציר ד"ר ג'בל דרש, כי האגודה לא תנהל בענינים פעוטים, כי-אם מהוך נקידת השקפה רחבה. עליה לשים לב לבל שאלות היהודים, עליה להטות אל עצמה את המון העם בהנהגת זכות בחירה כללית בקהלות. כחכשים איך יהודים בלבוב אין זכות הבחירה רק לשלשת אלפים. יש שאלת בעלי המלאכה והפועלים, עלינו להמציא עבודה ולערוך רשימות סטטיסטיות של כל משלה יד היהודים. על האגודה להשתדל לפטור את יהודי גליציה משביתת יום א'. ביחוד נחוצה לנו לשכה סטטיסטית לעצמנו. היועץ הקיסרי פולק דרש להשתדל, כי יקבלו הרבנים ופקידי הקהלות שבר מקפת הממלכה בכהני הנוצרים. — רוב צירי המערב התנגדו לזכות בחירה כללית.

נבחרו לתנהגת האגודה: ד"ר שטרן, ד"ר ג' בתן, ו' פפנהיים, מרמורק, ד"ר אשר, ד"ר ברנה, הציוני ד"ר מאהלקר, הרב הראשי ד"ר גירמן (כל אלה בוויין). ד"ר רוננברג — פראג, ב' בילר — גראץ, ג' לוינר — טשן, ד"ר זוננשיין — טרופאן, הציוני ד"ר שמראיכר — משרנוביץ, ד"ר הילף — מ. אסטראן, זכסל — חרוזים, ד"ר פיאלא — ברין, ד"ר שנצר — פילון, ד"ר לוונשטיין — לביב.

אחה"צ נועצו ע"ד יסוד סמינר למורי דת לאוסטריא המערבית וסדר למוד אחד יחיד לדה ישראל. החלטה החלטה בזה. הציוני שמורק דרש להנהיג בלמוד הדת שפת עבר, תולדות היהודים וספרותם. גם הציע לכתות נגד אופן יסוד הסמינר למורי דת בלבוב.

המוכיר קראו הודיע, כי האגודה מסרה להסופר פריה לינג לחבר ספר ע"ד פעולות היהודים בצבא. רבים הסכימו לזה. שטנד אמרי כי ספר כזה יועיל לצירי היהודים כפרלמנט, לסתור האשמת צוררינג, כי היהודים מוני לב. — אה"כ נועצו ע"ד יסוד ארחיב יהודי.

ע"ד הסמינר הלבובי אמר עוד ד"ר ברודא: יסוד המוסד הזה הוא קשר על חפש-הדעות של המורים והתלמידים, הוא מכת-לחי לדעת הקהל. המיסדים דורשים, כי יתחיבו המורים בחתימת ידם, שיהיו שייכים למפלגה פוליטית ידועה, זהו נגד הרוח היהודי. הדובר דרש המיכה מוסרית, להרעיש את דגש הצדק של היהודים בכל אירפה. ד"ר ג'בל דרש המיכה במלחמה נגד שונאי שפת עבר בגליציה, האוסרים על התלמידים ללמוד שפ"ע ולהמוך בידי בני הנעורים הרוצים ללמדה. — ראוך — סטניסלב הגין על הסמינר ודרש להודות לוועד המדינה בגליציה על המבוי בו. הסמינר הוא טוב מאד והוא ראייה: הנהגת הקהל בסטניסלב יתמוך בו בעשרת אלפים בטר בשנה. גם הציר ד"ר ג'רום — קראקא הסכים, כי הסמינר טוב מאד ורק הציונים נלחמים בו בעתוניהם, יען מיסדו הפרפסור שטרנבך הוא מתנגדם. הדובר שנה את כל השקרים, שהיו כחובים בארנונו בענין זה. הציוני ד"ר רייך ענהו וסתר כל דבריו.

המיכה ועד המדינה בייב אלף בטר היא כאין לעמת המס הרב, שישלמו היהודים. שקר הדבר, שהקהלות תומכות בסמינר. מן שלש מאות קהלות בגליציה רק ב"ה קצבו לו המיכה. אם הבטיחה קהלת סטניסלב עשרת אלפי בטר אין עוד ראייה, כי הוא טוב, כי הלא ראוך עצמו הוא ראש הקהל. העם היהודי לא נתן מאומה. העם הזה בחר בד"ר ברודא הציוני בשעת הבחירות. — צירי המערב לא נתנו להחליט החלטה בזה מפני טעם פורמלי. בהבית תודה למנהל האספה ד"ר שטרן ננעלה האספה החשובה הזאת. עתה נחכה ונראה את הפרי אשר הנמול האספה הראשונה של באי כח כל היהודים באוסטריא. האדונים

היושבים בוועד יזכרו נא, כי לא רק שררה, כי אם גם עול נמלו על עצמם ועליהם לעשות חוכמה לעמם. א. ב. ווערנער.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. (העניות בקראקא). הנהגת הקהלה בעירנו חלקה בשנה הזאת לפני הפסח מצות אפיות ל1470 בתי אבות וזה עלה במחיר 16140 כתר. בסף מווסן חלקה ל770 בתי אבות בשלשת אלפי כתר. מלבד זה האכילה הנהגת הקהל עניים יחירים בימי החג 2351 ארוחות, שעלו בסך 1300 כתר. בבתי האסורים חלקה ליהודים 192 ארוחות, לאנשי צבא 125 ארוחות, גם בבתי החולים הכלליים האכילה יהודים מאכל כשר, זה עלה בסך 2000. אם נזכור, שאין בקראקא רק ככ"ח אלף יהודים או שבעת אלפים בתי אבות נראה בזה מה רבה העניות השולשת בין היהודים בעירנו. ובכ"ז כל עניי המדינה נוהרים הנה, לקפח לחם עניי העיר. — בשלשת חדשי החרף דצמבר, יגר פברואר מכרה הקהלה שמונת אלפי כתר פחם לעניים ולבינונים כזול, עשרים כתר פחות מאשר שלמה בעצמה. ברוב מעשי הצדקה האלה עוסק בשקידה רבה פרנס הקהלה מר נפת לי נל דג'ר ט.

— חברת ההמחוי פה, שבראשה עומד משנה ראש הערה ד"ר ר' לנדא, הוציאה דו"ח משנת 1907. בשנה ההיא נמכרו 26560 ארוחות הצהרים, בל אחת בעד כ' הטר, 2588 ספלי מרק כ"א בעד 6 הטר, 2006 פרוטות לחם, מספר ההוצאות 9301 כתר וההכנסות 9148 כתר, חסרים 153 כתר. הקרן הקימת של הח' היא 9700 כתר. ההמחוי היא צדקה גדולה לעניי אחינו והמחיר המצער בעד ארוחה — כ' הטר — לא עלה מיום הוסדו למרות יוקר המזון. זה שלש שנים עומד ד"ר לנדא בראש הח' והוא מתאמץ לבנות לה בית מיוחד, אשר אפשר יהיה להאכיל שם גם תלמידי בה"ס. ויש תקוה, כי עוד בשנה הזאת או לכל המאוחר בשנה הבאה יבנה בית המחוי מודרני. בשנה הזאת קבלה הח' נדבות 3244 כתר. מקפת העיר נוספה התמיכה עד 700 כתר בשנה הזאת, מקפת הקהל נותנים 600 כתר בשנה. הרבה מאד עשתה בשביל הח' נשיאת ועד הנשים אלמנת הד"ר ווארשאוער.

— ביום א' ש"ז היתה בחי, "אסיפת זקנים" פה בחירת הנהגת החררה. נבחר לנשיא ד"ר רפאל לנדא ולמשנהו ר' יהודה בינרבאום. הנשיא החדש הביע תודתו והבטיח לנהל את הח' באמונה ובענין וישמור על הזקנים העניים בכל לבו. הנשיא הזכיר את הנשיא הנפטר ד"ר ווכסלר ואת עמלו לטובת הח'. — גם הח' "הזהרו בבני עניים", שמטרתה לנדל בני עניים לתורה, לדעת ולמלאכה, בחרה במשנה ראש הקהלה ד"ר ר' לנדא לנשיא, משניו הם מר א' גינציג ומר נ. ונסרברג. נ.

מכתב מלבוב.

צעיר אחד ממשפחת הרודים בעיר הזאת, אשר הכבידו את אנפם על חיי היהודים בקהלתנו במשך שני דורות, נבחר כעת לשכת בסוד מועצת העיר. וכל העם רואה ומשתומם על החזיון ושואל לעצמו: "כמה זכה אותו צעיר את ארחו, כי עלה לכהנה זו?" — בי אם לא פרקו עוד יושבי העיר את עול אביו מעל צוארם, הרי הוא רק בשביל שהכל יראים את הגרת ידו החזקה. אבל במקום שיש בחירה חשאין, כבר הראו גם לאביו, כי יש גבול וקצב לממשלתו. ואיך היה עתה בדבר הזה, כי שמו על ראש הכן עמרה, שאינה הולמתו? וכשאני מהעמק כחזיון זה ומשקיע את מחשבותי בדרך אנב במהלך ההיסטוריא, הנה אני רואה, כי "מה שנעשה הוא שיעשה", במליצת הבתוב. חמש מאות שנה של היסטוריא המביעו עלינו עמוק את חותמן ואי אפשר להפטר מהשפעתן ולהשתנות פתאם לאנשים אחרים.

אפשר לנו להתפתח בחצינותנו, להשתלם בחכמה ובמודעים, להתרחק משמירת הרת ומכל התלוי בה, אבל בפנימיות הנפש נשארו אחינו צאצאי היהודים של הגיטו ולא ישנו את טבעם. כי גם בגיטו היה כדבר הזה, יש אשר משפחה אחת שפכה את ממשלתה על דורה וצאצאי המשפחה הזאת היו הרודים בעם בימי הדור הבא. ויש אשר הצליח איש אחד, לקחת בידו את כל הקבלנות ואת כל החכירות, ויהי פורש את רשתו על כל גליל, עד כי גם שומרי המלך ופקידיו יראו וחלו מפניו. בממונו ובשכלו נבר האיש ההוא. כספו עשהו ללמדן, לנבון-דבר, למוקיר רבנן. כרוח פיו העלה את אשר חפץ בו והוריד את אשר לא מצא חן בעיניו, כי הכל ענו אמן על כל דבריו ועל כל מעשיו. בני ישראל יבכדו את עשיריהם ומצות פיהם קדושה בעיניהם, לפיכך היה האיש לראש-הקהל, ויתעלה לראש-הגליל ולשליח צבורו אל "ועד ארבע הארצות". שם התידע אל פקידו הממשלה ויתהלך כרע וכאח את הגזבר הממונה על אוצר המלך. על ידו גדל גם כחצר המלכות וכל עבדי המלך ומשרתיו היו בורעים ומשתחיים לו, כי יראתו על פניהם.

אבל "לא לעולם חסן", אמר הכתוב — והמקרא הזה מתקיים המיר. פתאם ישקעו הגדולים ההם בתהום הנשיה. רוח חדש ינשב על פני חוץ ושנוי האויר יהפך את הגלגל על ראש האיש, אשר מפניו פחדו ורהו כל יודעיו, שואת פתאם תבא עליו ויהרף ממצבו. אז לא תדע עוד ההיסטוריא את תולדות האיש, כי ההיסטוריא הדורשת אל המתים לא תדרוש אל המתים בעודם בחייהם... אז יתם גם עשרו של זה. כי עשירות אמתית — לפי המובן הרגיל בעולם הגדול — לא היתה כרחוב היהודים מעולם. היהודי היותר עשיר אשר בגיטו הלבובי היה עני לגבי משפחות העשירים הנוצרים: כוים, קאמפיאן, באנדינעל וקארניאקס. ויהי כי התקבצו הנושים על הרודה היורה, וידרשו ממנו במפגיע, כי ישיב להם מיד את פקדונותיהם, היה האיש נאלץ, לפשוט את הרגל, לקרא שטמה, לכרוח ולהמלט או להאָסר במאסר.

ואין לך משפחה "תקיפים" בכל קורות ישראל בלבוב, אשר נמשכה ממשלתה יותר משלשה דורות.

הרוצה אפוא ללמוד מן ההיסטוריא על מארעות ימינו, יוכל למצא נחימים לנפשו ולא יתואש, בראותו איש צעיר בלי כל כשרון עולה לנדלה בזכות אבותיו התקיפים, כי יותר משלשה דורות לא משלה עוד כל משפחת הקיפים בלבוב — וההיסטוריא לא הבזבז!... ג. באדר.

מחרוב ומרחוב.

שונות. בין איי יפן פנעה ספינת מלחמה יפנית שמוקש, שהניחו הרוסים בימי המלחמה לפוצע אניות: הספינה התפוצצה וכמאתים איש נטבעו במצולת ים — המניסטריום האוסטרי לפינגט הוציא פקודה, כי מחדש יודי והלאה אסור לחשוב חשבונות ולדשוש סחורות בכסף הישן (גולדן) והעובר על זה ענוש יענוש. כל גולדן שיבא מהיום אל ספת איזה בית פסודות לא יצא עוד. — סמוך לחוף אוסטרליא השקיעה רוח סערה ספינות סמות של שולי פנינים. כמאה איש נטבעו. — במדינת פערז באמריקה הדרומית פרצה מרידה, המורדים בטלו את המלגנף, השביתו את מהלך המסעות במסה"ב וחללים נופלים בכדורי הצבא. — במלחמת אנשים עם פרים בגראנאדא (ספרד) נגחו הפרים עשרות אנשים והרגום. — ננוירק פרצה תכערד כבית מלון גדול. כ"ה נפיש אדם נשרפו. — נהרות רוסיא טמפו כמה ערים וכפרים. בפיעו נטבעו כמאה ועשרים נפש אדם. — בבית המדרש הגבוה בוויין לרפואת בהמות. העומד ברשות הצבא עשו הסטור דנשים דמונסטרציות ודרשו למסור את המוסד ביד המניסטריום לחנוך. גדודי צבא גרשום מביה"ד, אבל הממשלה מכרחת לעשות רצונם. — ביום ה' ש"ז בא קיסר אשכנז ועמו עשרה מלכים ונסכיכים מושלים מאשכנז

ווינה. לברך יחד את הקיסר פראנץ יוסף להגיעו לשנת הששים למלכותו. הדבר עושה רשם טוב. כי לפני מאה שנה עמדו עוד כל מושלי אשכנז תחת יד קיסר אוסטריא, שהיה גם קיסר אשכנז. והמחשבה בימי נפוליון פוצצה את אשכנז עד שזכה מלך פרוסיה למלכות אשכנז ועתה כלם באים לברך את קיסר אוסטריא באח וחבר להם. — השערוריה באשכנז בדבר הנסיך איילנבורג, שהיה רעו החביב של הקיסר והשפיע עליו שנים רבות, גדלה עתה. אחרי שנאשם הרדן על הוציאו עליו רבת שוא. העירו עדים במינכן, כי הרבה אמת היא. עתה נאשם הנסיך בעון שבועת שטר והוא תפוש בביתו, כי חולה הוא ואין להוציאו אל בית האסירים.

*

משפט הילזנר. עשרים אלה הכתר שקצבה האוניון האוסטרית הישראלית למי שיגלה את עקבות הרוצח של שתי הנערות בפולנא. אשר בעבורן נשפט הילזנר כרוצח דתי, לא החמיאו לנמרי את מטרם. כבר הודיעו רבים ידיעות הנוגעות ברצח הזה ואחדות מהן הן השוכות, ואולי אחרי החקירה והדרישה אפשר יהיה לחדש בגללן את המשפט. אבל גם בלעדיון יכולה הממשלה, אם תחפוץ, לחדש את המשפט. אחרי שנודע שהתנהג המשפט שלא בדיון, הקדוב היהודי עם צירים אחרים כפרלמנט ידרשו זאת.

משפט שטרן. משפט הזקן יעקב שטרן, שנשפט ברישא פעם למיתה ופעם יצא זכאי ופעם שלישית ד"ר שנים מאסר באשמה שהאשימהו הקיסנור, כי הרג אכר, יבוא לפני ביה"ד הגדול בוויין ביום ט' לח"ו.

גנבות נפשיות. חמש נערות יהודיות, שנגנבו בשנה הזאת מבתי אבותיהן ונסמרו למנזרות לשמר, הוציאה ח' "אוניון" בעזרת בתי הדיון והפוליציא. הממשלה אינה מראה עתה את חלשתה לפני שיערי המנזרים במקדם. ע"כ לא היה צורך לע"ע שיביא הקלוב היהודי את הדבר לפני הפרלמנט. אך בכל זאת היה נחוץ להביאו, כי למרות עמך בתי הפקודות להוציא את הנערות מסיפוט הנשים "הצדקניות" לגנוב בנות יהודים.

עלילת דם במצרים. ארץ מצרים נחשבת היום כבר למדינה נאורה, האנגלים הבנימו שמה סולמורה אי-רופית. אבל למדרגת ההשכלה האנגלית לא הגיעה. היא עומדת על מדרגת השכלה אוסטריית. ובכך יקרה שם בכל שנה מקרה עלילת דם כמו פה. גם השנה הזאת לא נקתה. בפורט-סעיד במצרים עלה יהודי רוסי דניאל הורוויץ מספינה לנסוע הלאה. בדרכו רצה לפנות פרי עט מיד תגר ערבי. הערבי הוקיר את המחיר ולא קנה. מיד התנפל עליו הערבי כחסה והכהו וצעק: בוא עמי אל הפוליציא, כי חפצת לנגוב את בני לשחיטה. ערכים אחרים נגשו ויחד סחבו את היהודי, שלא הבין דבר מדבריהם. אל הפוליציא. גם הי"ד הלך. הפקיד שאל את הי"ד אם אמת הדבר והילד הסכים. הערבי ספר, כי היהודי ארב על הילד זה שלשת ימים. אבל היהודי הוכיח, כי זה היום בא. ובכך זאת לא הניחו לו עד שנשמע הדבר בבית הקונסול הרוסי והוא הציגהו ודרש לענוש את הסעיל.

עוד עלילת דם. בכפר שינא אצל הרמנשטרט באונגן התנפלו פועלים בחו"מ פסח על הש"ב ר' יעקב פרלמטר ודרשו ממנו שישבי להם את בתו הקטנה של בעל הנסירה. כאשר לא היה לו מה להשיב בקשו להמיתו. לאשרו עברו שוטרים מזוינים והצילו אותו. השוטרים חפשו בבית הנסירה ומצאו את הילדה טבועה בחבית מים.

ב"ם תיכוני יהודי. באנטוורפן בכדגיא קים זה ארבע שנים ב"ם ריאלי יהודי. המנהל הוא ד"ר י. מירקין. שם לומדים כל כמדוי ב"ם תיכוני ריאלי וגם כל הלומדים העברים תנ"ך ונמרא ושפ"ע.

אמונה דתו. האורסט שמעון פוגל כצבא אוסטריא-אונגריא היה ראוי עתה להתמנות לננראל. אבל רק בתנאי, כי ימיר דתו. לפני שנים אחדות היה עוד אפשר למנות את עדוארד שווייצר ואולריך סון פרע-סענהיים לננרלים ביהדותם ועתה התקדם הצבא ואינו יכול לסבוק עוד ננרלים יהודים. כל הננרלים היהודים הכרחו להתפטר ושמעון פוגל לא יתמנה כלל, כי אם

יתפטר בעודו אורסט ובחפשתו ישיג את התאר ננרל ועבורה לא יעבור בצבא. להמיר דתו בשביל השנת מעלת ננרל אין שמעון פוגל רוצה. כי אינו נבל... נרבת מיליון. בעלי מכרה הברזל בוויטקוביץ במורביא, הארון רותשילד ומשפחת גושמן נדבו מיליון בתרים לטובת פועליהם, לזכר יובל הקיסר.

הלוח השנתי בשפת יהודית. הנודע בשם יודישער פאלקסקאלענדער, היול עיי גרשם באדר בלכוב זה ארבע עשרה שנה, לא יצא בשנה העברה לרגלי סכות פרטיות — והלוח לשנת תרס"ט כבר נמסר לדפוס. הלוח הזה כבר קנה לו שם בערכו הספרותי. וכפי שמודיעים לנו השתתפו בו הרבה סופרים הגונים ובתוכם ה' יל פרע ומר יעקב גורדין. ממאמרי העורך ראוי להזכיר: העבודה המדינית בארצות הנוכה, "תולדות הסמיה ר' אברהם בהן מלכוב" (שהומת ע"י הסנאים). תולדות ר' בעריש מייזלש" ו"קורות בתי-הספר העבריים בגליציא".

גראף פוטוצקי-יהודי. לרגלי הריגת נציב נא-ליציא גראף פוטוצקי מזכירים עתונים מקרה היסטורי הנזכר בספר היסטורי פולני, שנראף פוטוצקי אחד בימי המאה הי"ז התגיר ומת על פדוש השם. הוא למד תורות כל הדתות ובא לידי הוכחה, כי דת ישראל היא מבחר הדתות והלך לאיטליא ורצה לבא שם במסרת דת ישראל. אבל היהודים דחוהו מיראה מפני האפיפיור. משם הלך לאמסטרדם ושם קבל עליו דת ישראל ושב לארצו לכוש בגדי יהודי פולני ורצה לחיות בין יהודים. אך קרובו התקפים הכירוהו ומסרוהו לדיון. אחרי ענויים קשים הורה על "חטאו" ונדון לשרפה. על המדורה מתוך להבות האש טרא: הריני מת ברצון בשביל הכרתי את האמת. אבל ה' ינקום דמי בקריאת "שמע ישראל" יצאה נשמתו.

עדות מומחה על השחיטה. בעתון ברליני לשמירת הבריאות כותב הרופא ר"ר דוסקה: יש לבחור בשמט זביחה המוציאה את הדם מן הבשר. כי הדם נוטה למחר לרקוב. אבל יש למנוע זביחה המספירה את עצבי הנידים או מעזעה את חוט השדרה. כי זה מונע את זיבת הדם. הטובה שבזביחות היא השחיטה היהודית. במבונת היריה אל מוח הבהמה אין להשתמש, כי היא משפיעה לרעה על הוצאת הדם.

גלות יהודי רוסיא. בא"כ יק"א מאירוהן נקרא לפטרבורג. להתעכב שם שלשה שבועות. הממשלה נושאה ונותנה עמו ע"ד הוצאת יהודים הרבה מרוסיא להושיבם בארץ אחרת, כחפשי הארון הידש ז"ל. סקום ההתיישבות לא נודע עוד.

משפט הבנק הקולוניאני. ביום בי שבוע זה נגמר בלונדון משפט הבנק הציוני. כנודע בקשה ההגנה הציונית לשנות את תקנות הבנק באופן שלא יוכלו להשתמש בו רק בא"י ובסביבותיה, כי מהתקנות משמע, שמוטר להשתמש בו גם בארצות אחרות כחפשי הארציים. שבעה עורבי דין היו לציונים, הוצעו חתימות בעלי המניות, הרוצים בשנוי התקנות ובכ"ז פסק ביה"ד, שאין לשנות את התקנות.

עלילת דם בבולגריא. גם לעם הבולגרים יש "חזקה", להעליק בכל פסח עלילת דם על היהודים. בשנה הזאת היתה העלילה בווארנא, ובמעט שבא לידי פגרום. היהודים הוציאו מול קורא לעם הבולגרי, לבלתי האמין בשוא ומחו בכל תקף נגד העלילה.

קנאת סופרים תרבה — צלמים. אין המדובר פה על הסופרים העברים ולא ע"ד מיסיונרות בעתונים, אלא "סופרים" ממש ו"צלמים" ממש. סופרי סת"ם ברוסיא ובפולן מתחרים אלה עם אלה. עושי התפולין בסלונים סוכרים זוג תפילי בעד רובל אחד ועושי התפילין בפולן בעד שלשה רובל. סופרי פולן עשו יד אחת, לנרש את התפילין הרוסיים משוק התפילין. במקרה בדק יהודי אחד את תפיליו בסוקסלוב אצל סיעדליץ ומצאם ריפים בלי פרשיות. פתחו אחרים תפיליהם והנה גם הם ריקים אחד מצא בתפיליו צלב של עור. עד כמה מגיעה השחתת הסוסר שד ההתחרות המסחרית!

היהודים במים. בקיוב שמף הגהר דניעפר את העיר, במה נפשות נטבעו. והון של כמה מיליונים ירד למיזון. בית פסודות העיר הקציע בית במרום העיר

למקלט לפליטים וליהודים לא נתנו דהמלט ישמה, כי אין דהם זכות לשבת בגבה העיר.

מעניי הישועה. זה שם חברה, שנוסדה בגליציא ותקנותיה נתאשרו מאת הנציכות ומטרתה לעזור חולים יהודים עניים הצריכים לנסוע למקום מרפא באחת ממדינת אוסטריא. ע"פ התקנות יש רשות להחברה ליסד דה סניפים בכל המסומות ובכך יהיה לה ועד בכל מקום תרופה, לעזור דחולים עניים למצוא די צרכם ולא תהיה עוד הצדקה הגדולה הזאת פרועה לשמצה. מרבו הח' הוא בקראקא. בשבוע הזה היתה האספה הכללית הראשונה בבית מועצת הקהל בקראקא ובנחרו הג' ר' יטמלקא שענקער — קראקא לנשיא, הג' ר' אליהו בארון — טרנוב למשנה, הג' ר' שבנא לנדא — קראקא לגזבר, ר' מאיר ראפפורט למזכיר. בין מיסדי החברה ישנם אנשי שם מגליציא וגם מרוסיא. ראויה החברה היפה הזאת, שיתמכו בה כל עשירי עמנו בגליציא ובחו"ל, למען יהי ביבלתה להציל כמה נפשות טמות ולהשיבם לבני ביתם, הדואנים להם. בשלום. כמה נפשות עניים יגועו בעינים מאין לאל ידם לחולץ עצמותיהם בסקום תרופה כעצת הרופאים, כמה חולים יסבלו מחסור גם אם יגיעו למקום תרופה, כמה אבות אמללים צריכים לשלוח בניהם החלשים למקום מרפא ואין לאל ידם. החברה הזאת תחיש ישע ככל אלה, אם יבינו אחינו את ערכה ויתמכו בה. כל חבר משלם למצער שני כתרים בשנה או מאה כתר בפעם אחת. אבל החובה על עשירים לתמוך בה בסכומים גדולים קרן קימת. לפנות אל החברה ע"פ האדרסה: Tow. „Majne Hajeschiu“, Kraków ul. Dietl. 63.

עלילת הדם בווינא. על אדות עלילת הדם בכאוביץ אצל ווילנא מודיע העתון היומי "הינט", כי הנציב מוילנא לוביסוב היה שם והכטיח את היהודים, כי לא יתן לעשות פגרום ואת פקידי המקום הזהיר, כי דמם בראשם אם יתנו לעם לקום על היהודים. לחג הרומי שדח שמה גרוד שוטרים לשמור את העיר. החקירה נעשה בזריזות ועד בה לא נודע עוד מי הרוצח. היהודים חושדים את אחותו הקטנה של הילד השחוט, שנשארה תמיד לבדה עמו ולא יכלה לסבול את צעקתו. השכנים אומרים, כי שמעה מפי הנערה, כי תהרגה. ובכ"ז ישנו אבר המסית את העם לפגרום ומתפאר, כי באשר יצאו השוטרים ינקום ביהודים.

בנסת ישראל. ההסתדרות החדשה הזאת שיסרו היהודים החרדים ברוסיא, נוסדה. בשבוע שעבר היתה בוילנא אספת ההתכוננות ונבחר ועד של חשובי העיר וביניהם גם מן הרבנים מן האינטליגנץ. מטרת ההסתדרות היא, להטיב את מצב היהדות המוסרי והחמרי. בעת שכל ההסתדרות היהודית ברוסיא נטלו בגזירת הממשלה יש לשמוח בהסתדרות הזאת, כי היא בעיני הממשלה בחזקת כשרות. אולי תצלח לעשות איזה דבר לטובת הצבור.

משרה הספרות והמדעים.

Dr. Bernhard Wachstein. Wiener hebraische Epitaphien [Sitzungsberichte d. K. Akademie d. Wiss. in Wien, Phil.-Hist. Kl. 156 Bd. 4 Abh.] Wien 1907 8° 33 Ss. mit 3 Tafeln. In Komision bei Alfred Hölzer.

מצבות וינא העבריות, מאת ד"ר בנהרד ווכשטיין, וינא תרס"ח 33 8° עמודים עם ג' טבלאות). סצבות בית הקברות הישן שבויין נהפרסמו אמנם כבר ברבם זה בחמשים שנה ע"י ל. א. פרנקל (בספרו Friedhotes in Wien, Wien 1855 ע"פ העהקתו של החכם ולמן בן כ"ט (שמערן). אבל להבין את ערכה של תוצאה זו די להזכיר את דברי שטרן עצמו (סוף דבר" ע' 124): אלה ניסחאות המצבות... לא היו מן האיכות לקראות כל מלה ומלה... כל מה שהיה ביבלתי לקראות העהקת... החקיקות בשורות חרוזות וכאותיות השם בראשי השורות, כנהוג על זה לא שמתי השגחת... כי היה קשה עלי מאד לעשות מלאכתי בחוץ בלי שלחן לכתוב

כהוצאת "אביב" ורשה.

יצאו לאור ונמצאים למכירה;

(1) הילד ספר למוך ראשית הקריאה העברית (בשיטה הקולית והטבעית).

נרפס בשני צבעים. — מאת א. ליבושיצקי; מחירו 25 ק', עם משלוח 29; בכריכה 30 קאפ'.

(2) עברית בכתב (מתודה חדשה להוראה ראשית

ידיעת השפה ועקרי בללי הרקדוק באותיות הבתב).

— מאת ל. שאצקי. —

מחירו 26 קאפ'; בכריכה 30 קאפ משלח 4 קאפ.

(3) סורות העברים היסטוריה מצוירה לבהי ספר ולמתלמדים, בלוית 4 ספות גיאוגרפיות).

מאת ש. דובנוב.

החלק הראשון של הספר הזה (עד תקופת פרס) נמצא למכירה ומחירו 60 ק'. משלוח 10 ק'.

כריכה פשוטה 5 ק'. כריכה יפה 10 ק'. כריכה מהודרת 25 ק'. המשלוח בעד אבס' אחד מבורך 14 ק'. מיקאות הפוסטה מתקבלות.

הבהבת לכספים ולהזמנה.

Wyd. »AWIW«, Warszawa. Nowolipie Nr. 15,8.

באוסטריא-אונגריא;

L. Fortgang, Kaschau, (Ungarn).

בעיד ימים אחדים הופיע בהוצעת "היעד המחוזי של החברה הציונית כבוטשאטש" החוברת

דער יודישער קלוב

באת ציר בית הנבחרים

דיר היינריך נאבעל.

החוברת תהיה בת 7-8 גליון, מכילה כל הנאומים והאנטרפולציות וההצעות של הצירים היהודים בבית המחוקקים, מעשהו של הקלוב היהודי להעלות ארוכה לעני עכנו על שדה האקנומיה.

בחלק הראשון באת ליאון ובסלך יספר דברי ימי היהודים באוסטריא ביובל שנים האחרון והוצאת התבוללות.

המחיר הנמוך 30 הלך, אשר קצבנו להחוברת יתן האפשרות לכל יהודי לקנותה.

במקשים אנחנו להודו ולהזמין אצלנו את החוברת הנ"ל. ההזמנות ומשלוח בסף על כתובה

J. L. Schneier, Buczac.

מגן אשכנזי-עברי

Deutsch-hebräisches Wörterbuch von Dr. M. Margel.

הגני מתבדר בזה להודיע, כי הוצאתי הקומיסיה של מלוני מיד המו"ל ל. קליין ותחת שמקחו היה מקודם 20 בתר אפטר להשיגו רק אצרי או ע"י אדמיניסטרא-ציה "המצפה" מהיום והלאה במחיר 12 בתרים; אינני שולח מלני לשים ארם בוקיפה (נאבנאחמע) וצריך כל דורש לשלוח את המחיר מראש על פי האדרסה:

Rabbiner Dr. M. Margel Požega (Slavonien).

— למו"ס הנחה הגונה. —

Wyd.: | Naftali Hof. | S. M. Lazer.

Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer. Drukiem S. L. Deutschera w Podgórzu

דיא פיליאלע דער קאזו. קענ. פרוויליג. גאליצישען

אחציען-היפאָטהעקענבאנק

אין קראקווא, רינגפלאַטץ (עקע דער ברידערנאססע)

האַט איינע

פאר שוים-האססע

(אייננאנג פֿאַן דער ברידערנאססע) ערעפֿענט.

דיזערבע געוואָהרט אנליהען נעגען רעווערס, ריקצאָהלבאר אין האַקענטריכען, מאַנאָטריכען אָדער פֿיערטעליאַהרליכען ראַטען.

ליינט אויך געלד אויף ווערטפאפיערע זאוי אויף זילבער, גאלד אונד עדעלשטיינע.

ERSTES SPECIAL HAUS von ECHTEN GRAMPHONE-PHONOGRAPHE

Engros & Endetail

JOSEF WECHSLER

KRAKAU und WARSCHAU

in Krakau, Grodgate 71.

ריעזיגע אויסוואַהל פֿאַן יודישען אונד העברעאישען לאַטען. — עכטער קאָנצערט-גראַמאָפֿאָן מיט די מאַרקע „שרייבענדער ענגעל“ זאַממט 10 פֿלאַטען נור 35 פֿלאַרין. נייעמאָד זאָל ריעזע בעסטע געלעגענהייט פֿערווימען.

פֿרוווקראַנטע עט הייפֿטפֿערייכניססע אויף פֿער-לאַנגען גראַמיס אונד פֿראַנקאַ.

חידות ההגרות הנפלאות

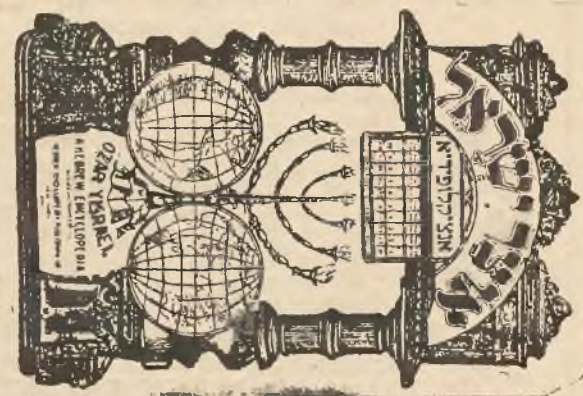
ע"ד עשרת השבטים ופתרונו

מאת שמעון מנחם לור.

תבן הענינים: פתחה. פרק א' סוד הסמכטיון בתור אות לקרשת שבת. ב. הסמכטיון והרי החשך ביהוסם להשבטים. ג. ההגדה על אדות „בני משה“ ויסודה. ד. ממלכות ישראל בערב הרומית ובאפריקה המזרחית. סמלכות יהודיות של הכוזרים, החלזים והאזורים באירפה ה. אלרד הדני וספוריו. ו. נפלאות עשה"ש סקומות ע"י ערים נכרים, ו. מהות השבטים הנ"ל וסוד „שבט ינוס“. ח. ממלכת ישראל באוית התיבונה. (בשורת בנימן מטרוילו). ט. בשורת ע"ד ביאת עשה"ש והמשיח. יב. ממלכת ישראל במדבר סהרת. יא. דוד הראובני ושלחותו (ממלכת ישראל במדבר ערב). יב. ממלכת ישראל כהודו (דברי הימים של עשה"ש) ג. עקבות נדחי ישראל באוית המזרחית ובאוסטרליא. יד. עד-ראיה לכל הגדות. טו. אגרת נחמה מבני משה, אשר מעבר לנחם סמכטיון. טז. שבתי צבי ועשרת השבטים. יז. הגדת „היהודים האדומים“ ויסודה. יח. תורים נוסעים לבקש את עשה"ש (מכתב רבנים אל בני משה) יט. עשרת השבטים והסמכטיון כהינא. כ. עשרת השבטים כאמריקה. כא. האנגלים — עשרת השבטים. כב. היפנים — עשרת השבטים. כג. בטול ההשערה החדשה, שהתבוללו עשה"ש כגויים. כד. פתרון החידה. כה. השבטים ומחלקותם כא"י ואופן גלותם. כו. יהודה וישראל גוי אחר. כז. שנים עשר שבטים בזמן הזה. כח. אחרית דבר.

כל הפרובלמות האלה תתבארנה בחקירה מדעית חפשיה, בהגדה כל הומנים כענין זה תגלה מקורן ומהותן, כל ההשערות תבחנה, להעמיד את הדבר על אמתותו. מחיר הספר 2 בתרים. — להשיגו ע"י האדמיניסטראציה „המצפה“ בקראקא.

יצא לאור בניוורק-ניו-יורק בלתי-מבולבלים בעזרת הכספים מכל העולם ומכל הארצות מלעיים מכל מקצועות וירחלות. יצא לאור דברך השני. מחיר כל כרך ע"י „המצפה“ התח 10 כורים — רק 10 כורים. עם המשלוח באמריקא 12.40 כורים.

האטער ציפפער

מינען פ. מ. געסטען מאכע איך היעמיט בעקאנט דאס נאכרעם איך די פיליאלע מינעס האַטעל

סטאניסלויער גאססע נוי 4

וויר-זאָווי מינען האַטעל רייטאנא נוי 9 ערעפֿעט אונד מיט גרעסטען קאָספֿאַרט איינגעריכטעט, דאכיי על עקטרישעם ליבט בארעצייטער ווי אויך איינע

מילכהאללע

וואָ שפייזען שאַקקהאפט זינד אינד מיט זארגפֿעלטיגסטער בעדינונג פֿערזעהן, אויך איינען הערליכען זאמערנארטען פיר מילכהאללע איינגעריכטעט האבן. ציר בעקוועמליכקייט מינער געסטע האבע ביים פֿאַסט עט טעיענראפֿענאמט ער-ווירקט דאס ביי טעיענראפֿיערען אן מינע האטעס ציפֿערהאטעל, אדער האטעל-ציפֿער אלס איין ווארט בעט-אבנעט ווירד, אינד די זעלבע ארעסע גילט פיר ביידע האַטעלס

אום צאהלרייכען צושפירוך ביטעט

דירש ציפפער

פֿאַרמאָלט

האַטעל עט רעסטוראציען קאטין.

מכתבים לרמד

ערכתי לי שיטה שלמה ומסוימה להורות תלמידים את השפה העברית מרחוק עפ"י מכתבים. המתלמידים יוכלו לרכוש להם את השפה על נקלה ולבוא בה לידי שלמות ככל מקצועותיה, בדקדוק, בכתיבה, בקריאה ובדבור. פרוספקט חנם. מכתב לדונמא כתר אחד בכרמאות.

שבת וואלקאווסקי

Krakau, Miodowa 9.

בית כסתר הספרים של

אברהם ראבינזאהן בסטאניסלוי

ממציא לבל דורש כל ספרי „תושיה“, „אחיאסף“, „האור“, „מוריה“, „יבנה“, „איוראעליט“ מווליאנא, „אביב“, כל מיני ספרי חנוך ולמוד חרשים וגם ישנים, ספרי השכלה החרשים ביבליותיקה עברית 200 ספרים בעד המקח הנמוך 80 בתרים, כל מיני ביבליותיקות לילדים, לבני הנעורים ביבליותיקה נצנים, פרחים, בכורים כל ספרי זרנון, ספורים, רומנים וחזיונות הבל במקח השוה. ווערמער-וך אשכנזיה — עברית באת ד"ר כרגל במחיר הנמוך. חבורה, בתי ספר, כי-ליותיקות מקכלים רבט הגון. קמלוג מפורט וגם בללי ישלח לבל דורש חנם.

האררסה:

Abr. Robinsohn, Buchhandlung Stanislaw.

Für jede jüdische Familie unentbehrlich!

Graetz

Geschichte der Juden, grosse Ausgabe, neueste Auflage, 13 eleg. Bände K 160.— gegen Monatsraten á K 5.— liefert prompt A. Weissmann, Podgórze—Krakau.

Ebenso liefere sämtliche Bücher gegen Ratenzahlungen.